Vlaams Parlement

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 409
van **ORTWIN DEPOORTERE**
datum: 16 maart 2018

---

aan **JO VANDEURZEN**
VLAAMS MINISTER VAN WELZIJN, VOLKSGEZONDHEID EN GEZIN

Treinramp Wetteren - Mogelijk verhoogde incidentie van kanker

Op 4 mei 2018 zal het vijf jaar geleden zijn dat een goederentrein net buiten het station van Schellebelle ontspoorde en na een explosie in brand vloog. Daarbij vielen één dode en ongeveer honderd gewonden. De trein vervoerde acrylonitril, een giftige stof, die na de brand vrijkwam en in de riolering terechtkwam. Bij de aanraking met water vormde zich blauwzuur. Een groot deel van het centrum van Wetteren, bijna 2.000 mensen, werd ontruimd en door het vrijkomen van het gas via de riolering viel er een dodelijk slachtoffer. In totaal werden ongeveer 400 mensen naar het ziekenhuis overgebracht voor controle of verzorging.

De voorbije maanden is er grote ongerustheid in Wetteren naar aanleiding van een vermoeden van een verhoogde incidentie van kankers in de gemeente, onder meer onder brandweermensen. Dit vermoeden is een gevolg van vaststellingen door buurtbewoners en hulpverleners. Daarbij wordt instinctief het verband gelegd met de treinramp van 4 mei 2013. De vraag dient gesteld of er ter zake al een onderzoek werd verricht door het Agentschap Zorg en Gezondheid of er inderdaad een verhoogd aantal kankers in Wetteren is en zo ja, of er mogelijk een verband is met de treinramp.

1. Welke onderzoeken gebeurden er sinds de treinramp nog om de gevolgen van de treinramp op het plaatselijke milieu (bodem, water,…) te onderzoeken? Wanneer vonden deze plaats, wat was daarvan het resultaat en werden als gevolg daarvan desgevallend initiatieven genomen? Zo ja, welke?
2. Ontvingen het Agentschap Zorg en Gezondheid of andere diensten reeds meldingen of vragen met betrekking tot een verhoogde incidentie van kankers in Wetteren? Zo ja, wanneer gebeurden deze meldingen of warden deze vragen ingediend? Naar aanleiding van welke vaststelling? Welk onderzoek vond er naar aanleiding van deze meldingen of vragen plaats en wat was daarvan het resultaat?
3. Is er in Wetteren of in bepaalde buurten van Wetteren inderdaad een verhoogde incidentie van (bepaalde types van) kankers?

   Graag de cijfers op gemeente- en buurtniveau die een vergelijking mogelijk maken (bv. met een Vlaams gemiddelde).
4. Indien er nog geen onderzoeken plaatsvonden, zal naar aanleiding van deze nieuwe informatie (die ook al de pers haalde) desgevallend onderzoek gebeuren naar de verhoogde incidentie van (bepaalde types van) kankers in Wetteren in bepaalde buurten en een mogelijke relatie met de treinramp of andere factoren?

5. Welke andere initiatieven zal de minister desgevallend nog nemen in dit verband?

JO VANDEURZEN
VLAAMS MINISTER VAN WELZIJN, VOLKSGEZONDHEID EN GEZIN

ANTWOORD
op vraag nr. 409 van 16 maart 2018
van **ORTWIN DEPOORTERE**

---

1. In de periode na de treinramp zijn er in 2013 in samenwerking tussen het Agentschap Zorg en Gezondheid, de Vlaamse Milieumaatschappij (VMM) en de drinkwatermaatschappij Farys, bemonsteringen en analyses gebeurd van putwaters en water van zwembaden. Zorg en Gezondheid heeft na de treinramp adviezen geformuleerd voor het gebruik van leidingwater, putwater en recreatiewater. Deze adviezen werden aangepast in de tijd, afhankelijk van de evolutie van de uitgevoerde metingen en dit tot de situatie terug genormaliseerd was:
    - Uit voorzorg werd in eerste instantie tijdelijk een verbod op het gebruik van putwater als drinkwater en voor persoonlijke hygiëne geadviseerd.
    - De putten, waaruit water werd gepompt om de zwembaden van het gemeentelijk sportcentrum de Warande te vullen, werden bemonsterd net als het zwembadwater zelf. Ook privé-zwembaden in openlucht werden gecontroleerd. Van alle stalen die werden genomen van zwembadwater bleek er geen enkel verontreinigd te zijn met acrylnitril of cyanide.
    - 95 putwaters werden bemonsterd en geanalyseerd. Tijdens een eerste meetcampagne werden de putwaterstalen onderzocht op de aanwezigheid van acrylnitril en cyanide, maar daarnaast ook op andere parameters die invloed op de drinkbaarheid hebben. Tijdens een tweede meetcampagne werden de putwaterstalen nogmaals onderzocht op de aanwezigheid van acrylnitril en cyanide. Slechts in 1 staal werd (in de eerste bemonsteringsronde) een zeer lage concentratie acrylnitril gemeten; het betrof een staal genomen van water uit een zeer ondiepe put die zich vlakbij de plaats van het ongeval bevond. Iedere putwatergebruiker kreeg steeds een overzicht van de analyseresultaten en een persoonlijk advies in verband met de bruikbaarheid van het water als drinkwater. Putwater is kwetsbaar voor allerhande verontreinigingen. Zorg en Gezondheid adviseert steeds om aan te sluiten op het openbaar leidingwaternet, omdat deze een garantie biedt voor gezond en veiling drinkwater. De treinramp had geen impact op leidingwater.
    - De oppervlakte- en grondwaterkwaliteit werd verder opgevolgd door VMM en OVAM. Het Federaal Agentschap voor de Veiligheid van de Voedselketen (FAVV) heeft stalen genomen van regenwater en gaf adviezen in verband met het sproeien van de moestuin en het consumeren van eigen groenten, fruit en eieren.

    Het Wetenschappelijk Instituut voor Volksgezondheid (WIV) heeft in opdracht van de FOD Volksgezondheid via een biomonitoring de eventuele blootstellingsgraad aan acrylnitril gemeten bij personen die mogelijks zijn blootgesteld aan de giftige stoffen uit de wagons van de ramptrein.

    Specifieke bloed- en urinestalen werden genomen bij vier doelgroepen:
    1. De bewoners die in het ziekenhuis werden opgenomen,
    2. De leden van de interventieteams die op het terrein werden ingezet,
    3. De omwonenden uit de zone binnen een straal van 250 m van het ongeluk
    4. Een representatief aantal geëvacueerde personen van buiten het rampgebied.

In totaal gaat het over meer dan 1.000 personen die persoonlijk werden gecontacteerd en geïnformeerd over de te volgen procedure om deze stalen te nemen.

De resultaten zijn gepubliceerd in de wetenschappelijke literatuur:

- Acrylonitrile exposure assessment in the emergency responders of a major train accident in Belgium: A human biomonitoring study [Toxicology Letters 231 (2014) 352:359]
- Biomarkers in patients admitted to the emergency department after exposure to acrylonitrile in a major railway incident involving bulk chemical material [International Journal of Hygiene and Environmental Health 220 (2017) 261:270]
- Acrylonitrile exposure in the general population following a major train accident in Belgium: a human biomonitoring study [toxicology letters 231 (2014) 344:351]
- Short-term health effects in the general population following a major train accident with acrylonitrile in Belgium [environmental research 148 (2016) 256:263]

De resultaten geven geen reden aan tot bezorgdheid voor de volksgezondheid

2. Het Agentschap Zorg en Gezondheid noch Logo Gezond+ noch Stichting Kankerregister hebben meldingen of vragen met betrekking tot een verhoogde incidentie van kankers in Wetteren ontvangen.

3. IARC (Het Internationaal Agentschap voor Kankeronderzoek van de WHO) had acrylonitril in 1999 reeds een risicocategorie lager geklasseerd dan voorheen; met name van 2A (waarschijnlijk kankerverwekkend) naar 2B (mogelijk kankerverwekkend). Dat was gebaseerd op het gebrek aan evidentie van carcinogeniteit van acrylnitril bij mensen in recente epidemiologische studies. Er is geen evidentie dat er een oorzakelijk verband zou bestaan tussen blootstelling aan acrylnitril en de ontwikkeling van kanker. Daarom verwachten we geen verhoging van kankergevallen in Wetteren ten gevolge van de treinramp in 2013.

   De incidentiecijfers van kankers worden geregistreerd op postcode-niveau en zijn niet beschikbaar op kleinere schaal zoals buurten en wijken. De Stichting Kankerregister beschikt over cijfers tot en met het jaar 2015. De kankercijfers worden apart bekeken voor vrouwen en mannen. De latentietijd (tijd tussen blootstelling en het ontstaan van kanker) is voor de meeste kankers lang, gaande van enkele jaren tot tientallen jaren. Zoals hierboven aangegeven, wordt er geen impact van het ongeval op de kankerincidentie verwacht, maar mocht dat toch zo zijn is het te vroeg om die vast te stellen.

   De incidentiecijfers voor Wetteren tonen in de periode na de treinramp (2013-2015) geen globaal hoger voorkomen van kwaadaardige kankers in zijn geheel dan gemiddeld in het Vlaams Gewest, en dit zowel bij mannen als bij vrouwen. Voor specifieke kankers zien we voor mannen een hoger voorkomen van darm- en endeldarmkankers in die periode in Wetteren ten opzichte van Vlaanderen. Het voorkomen was ook hoger voor maligne melanoom (zowel bij mannen als bij vrouwen), voor myeloproliferatieve aandoeningen (mannen) en voor baarmoederhalskanker (vrouwen). Deze cijfers zijn echter heel laag en daarom kan hier geen betrouwbare uitspraak over gedaan worden. Daarom wordt bij het beoordelen van incidentie van kankers in een gemeente vaak gekeken naar langere periodes van bijvoorbeeld 10 jaar.

   In de 10 jarige periode voor de treinramp (2003-2012) was er in Wetteren geen globaal hoger voorkomen van kwaadaardige kankers in zijn geheel ten opzichte van

Vlaanderen, noch bij mannen noch bij vrouwen. Voor specifieke kankers kwam bij mannen darm- en endeldarmkanker vaker voor en prostaatkanker net minder vaak dan gemiddeld in Vlaanderen. Bij mannen komt in Wetteren in de periode 2003-2012 ook slokdarmkanker en mesothelioom vaker voor dan in Vlaanderen en bij vrouwen non-Hodgkin lymfoom, maar voor deze kankers zijn de cijfers ook in de periode van 10 jaar vrij laag, waardoor uitspraken over deze kankers niet erg betrouwbaar zijn.

Voor al de andere kankers zien we in die periodes geen verschil in incidentie ten opzichte van Vlaanderen.

4. Aangezien er internationaal geen evidentie bestaat over de kankerverwekkende eigenschappen van acrylnitril bij de mens, is verder onderzoek naar de kankerincidentie in relatie tot de treinramp niet nuttig. De Vlaamse overheid spreekt zich ook enkel uit over de algemene bevolking. Arbeidsgerelateerde aandoeningen (zoals bij hulpverleners en brandweermannen) zijn de bevoegdheid van de federale overheid.
   Het contact dat de bevolking in Wetteren met de vrijgekomen stof had was zeer kort en meestal in een zeer lage concentratie. De Hoge Gezondheidsraad heeft zich in 2013 gebogen over de opvolging op lange termijn in Wetteren. Hun conclusie was dat langetermijneffecten mogelijk zijn bij mensen die herhaaldelijk blootgesteld worden aan acrylnitril en dat was niet het geval voor de omwonenden en de lokale bevolking in Wetteren. De risicoanalyse gaf aan dat er geen verdere initiatieven voor opvolging nodig waren voor de bevolking.

5. Aangezien er in de medische literatuur geen effecten gekend zijn op lange termijn na een korte eenmalige blootstelling aan acrylnitril, zal ik geen andere initiatieven nemen in dit verband.